

KHAI THÁC TIỀM NĂNG PHÁT TRIỂN DU LỊCH VĂN HÓA TẠI KHU DI TÍCH GÒ THÁP, TỈNH ĐỒNG THÁP

ThS. Đặng Thị Quốc Anh Đào¹

TÓM TẮT

Gò Tháp là di tích của tỉnh Đồng Tháp được công nhận là khu di tích lịch sử - văn hóa - khảo cổ cấp quốc gia. Với các di tích tiêu biểu là Gò Tháp Mười, Tháp Cổ Tự, Miếu Bà Chúa Xứ, Gò Minh Sư, khu mộ táng Gò Tháp, khu đền Đốc Binh Kiều và Thiên Hộ Dương, khu di tích Gò Tháp chứa đựng nhiều tầng văn hóa có giá trị khảo cổ, tâm linh – tín ngưỡng, lịch sử, cách mạng... Tuy nhiên, việc khai thác các giá trị văn hóa để phát triển du lịch vẫn chưa được quan tâm một cách có chiến lược. Bài viết thông qua việc phân tích các tiềm năng, đánh giá thực trạng khai thác du lịch sẽ đưa ra các giải pháp nhằm phát triển du lịch văn hóa tại khu di tích Gò Tháp, tỉnh Đồng Tháp.

ABSTRACT

Go Thap is considered as one of the vestigial ruins in Dong Thap province with historical-cultural-archeological area values at national degree. Go Thap Archaeological Area is well known for five main relics: Thap Muoi Hill, Co Tu Tower, Binh Kieu Grave, Minh Su Temple, and Queen Xu Temple. Relics in this area bear great cultural and historical value., Go Thap Archaeological Area possesses significant meanings to archeology and spiritual rituals-religion, history, revolution... However, Go Thap's potential in hospitality industry has not been exploited tactically. The article, with careful analysis of Go Thap's potential, evaluates the current value of this vestigial compound through the scope of the hospitality industry; and from that, discussing solutions for how to utilize cultural-regional tourist potential of Go Thap in Dong Thap province.

Dẫn nhập

Khu di tích Gò Tháp thuộc xã Mỹ Hòa – Tân Kiều, huyện Tháp Mười, tỉnh Đồng Tháp, cách thị trấn Mỹ An huyện Tháp Mười 11km về phía bắc, cách thành phố Cao Lãnh về hướng đông bắc 43km. Khu di tích Gò Tháp là một trong những điểm du lịch chứa đựng nhiều giá trị văn hóa, lịch sử, khảo cổ của tỉnh Đồng Tháp. Tuy nhiên, việc khai thác các giá trị văn hóa để phát triển du lịch vẫn chưa được quan tâm một cách có chiến lược. Bài viết thông qua việc phân tích các tiềm năng, đánh giá thực trạng khai thác du lịch sẽ đưa ra một số giải pháp nhằm phát triển du lịch văn hóa tại khu di tích Gò Tháp, tỉnh Đồng Tháp.

1. Tiềm năng

Gò Tháp là di tích của tỉnh Đồng Tháp được công nhận là khu di tích lịch sử - văn

hóa - khảo cổ cấp quốc gia. Với các di tích tiêu biểu là Gò Tháp Mười, Tháp Cổ Tự, Miếu Bà Chúa Xứ, Gò Minh Sư, khu mộ táng Gò Tháp, khu đền Đốc Binh Kiều và Thiên Hộ Dương, khu di tích Gò Tháp chứa đựng nhiều tầng văn hóa có giá trị khảo cổ, tâm linh – tín ngưỡng, lịch sử, cách mạng...

Di tích khảo cổ

Khu di tích Gò Tháp nằm ở vị trí trung tâm của vùng Đồng Tháp Mười, đây là nơi cư trú của cư dân Óc Eo thuộc vương quốc Phù Nam, một trong vương quốc hùng mạnh của khu vực Đông Nam Á thời kỳ đầu hình thành các quốc gia sơ khai.

Khu di tích Gò Tháp được biết đến từ những năm cuối thế kỷ XIX và vào những thập kỷ đầu thế kỷ XX với việc các nhà nghiên cứu người Pháp đã đến đây khảo sát và công bố những phát hiện quan trọng về

¹ Giảng viên cơ hữu Khoa Đông Nam Á học, trường Đại học Mở Tp.HCM.

một số dấu tích kiến trúc cổ, tượng thờ, bia đá và văn tự cổ... Sau năm 1975, khu di tích này nhận được sự quan tâm đặc biệt của các nhà khảo cổ học Việt Nam. Với những hiện vật đã được khai quật, khu di tích Gò Tháp bao gồm các loại di chỉ mộ táng, di chỉ cư trú, di chỉ xưởng, di chỉ đường nước và di chỉ kiến trúc.

Di chỉ mộ táng tập trung nhiều tại gò thấp phía tây nam Miếu Bà Chúa Xứ và phía đông – đông nam Gò Minh Sư với nhiều loại mộ khác nhau như mộ hình giếng vuông với một trụ gạch hình khối vuông xây ở chính giữa, mộ có khối trụ vuông ở trung tâm, mộ có cấu trúc bình đồ hình chữ nhật. Tại Gò Minh Sư đã phát hiện gốm, nổi lớn, bình vò... dùng cho đựng tro than hỏa táng. Gò Minh Sư là di chỉ cư trú kiêm mộ táng. Ngoài di chỉ cư trú ở chân Gò Minh Sư, trong khu di tích Gò Tháp còn có các di chỉ cư trú khác như Miếu Bà Chúa Xứ, Địa Phật, Địa Vàng, khu mộ Đốc Binh Kiều... Trong các di chỉ này tìm thấy vết tích của bếp lửa, than củi, mảnh gốm ám khói, vỏ dừa, hạt lúa, trái cây, xương trâu bò, cọc gỗ nhà sàn... Di chỉ kiến trúc gồm dấu tích kiến trúc ở Miếu Bà Chúa Xứ, Gò Tháp, Gò Minh Sư, lăng mộ Thiên Hộ Dương. Các kiến trúc rất đa dạng gồm kiến trúc đền mộ có bình đồ hình chữ nhật khép kín, tường vách bên trong xây giạt cấp, kiến trúc bình đồ chữ nhật bẻ góc hai đầu Đông – Tây, quanh tường có gờ cột giả. Ngoài ra còn có dấu vết của cửa những bờ tường gạch dài chực mét, bờ tường xây chìm dưới đất.

Với việc phát hiện nhiều pho tượng Phật bằng gỗ cùng đoạn thân tượng đang chế tác dở và các mảnh dăm gỗ cùng loại với gỗ tạc tượng cũng như các tượng có đầu thành hình nhưng chưa có mắt mũi đang trong quá trình chế tác tại các Địa Phật, Địa Vàng và các địa nhỏ xung quanh, các nhà nghiên cứu nhận định rằng khu vực phía bắc – đông bắc

của Gò Tháp là di chỉ xưởng chế tác tượng Phật bằng gỗ của cư dân văn hóa Óc Eo².

Từ khu vực di tích Gò Tháp, có nhiều con kinh đào cổ tủa đi nhiều di tích khác trong Đồng Tháp Mười như Địa Tháp, Gò Hàng, Gò Bảy Liếp, Gò Đế, Gò Vĩnh Châu, hệ thống đường giao thông tùy trong khu di tích Gò Tháp đã cho thấy khu vực này từng là một trung tâm tôn giáo – văn hóa quan trọng không chỉ của vùng Đồng Tháp Mười mà còn là của vùng đồng bằng sông Cửu Long.

Cùng với sự phong phú của loại hình các di chỉ là sự phong phú của loại hình các di vật cũng như chất liệu khác nhau của các di vật. Các di vật thể hiện rõ ảnh hưởng văn hóa Ấn Độ, nổi bật là tôn giáo Hindu giáo với các tượng thần và linh vật thờ, Phật giáo với nhiều tượng Phật được chế tác từ gỗ, đá và đất nung. Ngoài ra còn là hàng loạt các hiện vật khác như chì lưới, dọi se chỉ, bi gốm, bình gốm, đồ trang sức, các vật cầm tay, vật cuỡi của các vị thần... Đặc biệt có các minh văn bằng đá mang nội dung phản ánh về cương quốc Phù Nam. Nội dung minh văn thăm đơm tinh thần Hindu giáo, chi phái Visnu, quan trọng nhất là minh văn này cho biết đây là vùng đầm lầy được chinh phục bởi vua Phù Nam Jajavarman và phong cho con trai mình là Gunavarman cai quản.

So với nhiều di tích khảo cổ khác về văn hóa Óc Eo, khu di tích Gò Tháp là nơi phát hiện một số lượng lớn các di vật với nhiều loại hình khác nhau, từ vật dụng sinh hoạt trong di chỉ cư trú đến vật dâng cúng quý giá trong các đền tháp, vật tùy táng linh thiêng trong những ngôi mộ, từ các phế tích kiến trúc đền tháp và tượng thờ, minh văn đến di tích nhà ở, nền bếp... Tổng thể di tích và di vật phản ánh quá trình tụ cư, hoạt động kinh tế - văn hóa – tôn giáo và các mối quan hệ giao lưu trong một thời gian dài khoảng 10 thế kỷ ở vùng đất này³. Những phát hiện gần đây cho phép ta nhận định rằng có thể

² Ban quản lý Khu di tích Gò Tháp, Tài liệu khoa học về Khu di tích Gò Tháp, Lưu hành nội bộ, tr.5.

³ TS. Nguyễn Thị Hậu, Khu di tích Gò Tháp (Đồng Tháp) trong bối cảnh văn hóa Óc Eo, bài viết trên trang web: www.vannghesongcuulong.org

còn nhiều những di tích khảo cổ còn vùi sâu trong lòng đất. Chúng là một kho lưu trữ những thông tin về con người và xã hội trong quá khứ cần được bảo quản và khai thác một cách có hệ thống, và việc tiếp tục nghiên cứu có thể trước hết làm sáng tỏ thêm về mặt khoa học một loại hình văn hóa cổ, sau nữa là góp phần phát huy một di sản văn hóa rất quý báu mà những con người đầu tiên khai phá và xây dựng vùng đất này đã để lại cho đời sau⁴.

Di tích lịch sử cách mạng

Đồng Tháp Mười ngày xưa là một trong những vùng trọng điểm của hoạt động cách mạng vùng Nam Bộ trong cả hai cuộc kháng chiến. Chính vì vậy, Đồng Tháp là một trong những tỉnh có nhiều di tích lịch sử cách mạng của các tỉnh đồng bằng sông Cửu Long. Gò Tháp là căn cứ địa của hai anh hùng dân tộc thời kỳ kháng chiến chống Pháp là Võ Duy Dương và Nguyễn Tấn Kiêu, những anh hùng ngày nay người dân gọi với tên gọi trân trọng Thiên Hộ Dương và Đốc Binh Kiêu. Võ Duy Dương là một trong những lãnh tụ nghĩa quân kháng Pháp đầu tiên ở Việt Nam và Nam bộ. Xuất thân là một nông dân nghèo, ít học, ở quê hương có truyền thống trọng võ, Võ Duy Dương lưu lạc vào Nam tìm kế mưu sinh, tham gia công cuộc chiêu dân khai hoang. Khi thực dân Pháp tấn công thành Gia Định, ông liền cùng người bạn chí thân là Nguyễn Hữu Huân qui tập lưu dân, dân mộ kéo về Gia Định ứng cứu. Dưới quyền chỉ huy chung của Trương Định, Võ Duy Dương đã cùng Nguyễn Hữu Huân, Trần Xuân Hòa hình thành cơ sở kháng chiến và chiến đấu chống Pháp trên đất Ba Giồng (Tiền Giang) như là một trung tâm kháng chiến cùng với trung tâm Tân Hòa (Gò Công) của Trương Định. Sau khi Trương Định anh dũng hy sinh ở Kiểng Phước (Gò Công) năm 1864, Võ Duy Dương chọn Tháp Mười làm căn cứ, tập trung hầu hết lực lượng kháng chiến. Nguyễn Tấn Kiêu, là một thuộc tướng của

Võ Duy Dương. Là một phó tướng, Đốc Binh Kiêu cùng Thiên Hộ Dương phụ trách công việc chỉ huy chung khu căn cứ⁵. Căn cứ Đồng Tháp Mười trở thành mối lo ngại nhất của thực dân Pháp lúc bấy giờ. Cuộc kháng chiến kéo dài suốt bảy năm (1859 – 1866) với biết bao trận đánh làm cho thực dân Pháp bao phen kinh hồn bạt vía và đã vào lịch sử dân tộc như những trang sử hào hùng nhất. Người dân cả nước nói chung và Gò Tháp nói riêng mãi mãi ghi nhớ công ơn của hai anh hùng dân tộc. Năm 1991, UBND tỉnh Đồng Tháp đã cho xây dựng lại ngôi đền thờ để tưởng nhớ ghi ơn và hàng năm tổ chức lễ hội tưởng nhớ hai vị anh hùng dân tộc này. Lễ hội đã trở thành một ngày hội lớn thu hút khách hành hương từ nhiều vùng khác đến với Gò Tháp.

Ngoài ra, Gò Tháp còn là căn cứ địa cách mạng của Ủy ban kháng chiến Nam Bộ. Sau khi có Đảng, nơi đây được chọn là căn cứ của Xứ ủy Nam Bộ. Nhiều cán bộ cao cấp của Đảng và nhà nước đã từng làm việc nơi đây. Với những giá trị lịch sử đó, Gò Tháp là nơi được chọn để xây dựng Bảo tàng xứ ủy Nam Bộ.

Những di tích lịch sử cách mạng Gò Tháp mãi là một bài học lịch sử cho mọi thế hệ về thời kỳ đấu tranh hào hùng của dân tộc. Việc phát triển du lịch tại đây không đơn thuần là khai thác những tiềm năng vốn có mà còn là thực hiện nhiệm vụ giáo dục cho các thế hệ tinh thần yêu nước, lòng biết ơn đối với cha anh và nhiệm vụ của một người công dân trong xã hội. Cùng với khu căn cứ Xẻo Quýt, các di tích lịch sử cách mạng tại Gò Tháp là một trong những lợi thế to lớn của tỉnh Đồng Tháp trong việc khai thác loại hình du lịch về nguồn.

Di tích tín ngưỡng – tâm linh

Tại Gò Tháp có các di tích tín ngưỡng – tâm linh khá nổi bật, không phải ngẫu nhiên khi đây là vùng đất thu hút rất nhiều du khách trong các lễ hội hành hương.

⁴ Võ Sĩ Khai (2002), Văn hóa đồng bằng Nam Bộ (di tích kiến trúc cổ), KHXH, TP. HCM, tr.172.

⁵ Võ Trần Nhã - chủ biên (1992), Gửi người đang sống – Lịch sử Đồng Tháp Mười, TP. HCM, TP. HCM.

Ngoài các di chỉ khảo cổ mang nhiều yếu tố tôn giáo, còn có Tháp Cổ Tự, Miếu Bà Chúa Xứ, Miếu Hoàng Cô, đền thờ Thiên Hộ Dương và Đốc Binh Kiều.

Miếu Bà Chúa Xứ (hay còn gọi là Linh Miếu Bà) được khai quật đợt thứ nhất vào năm 1984, và được khai quật lại vào cuối năm 1995, đầu năm 1996. Qua hai đợt khai quật này đã cho thấy kiến trúc Linh Miếu Bà có dạng một ngôi đền Ấn giáo. Để phục vụ cho công tác khai quật khảo cổ, năm 1994, chính quyền và nhân dân đã dời Miếu Bà Chúa Xứ về phía đông trung để thờ tự. Miếu Bà Chúa Xứ hiện nay được xây dựng lại vào năm 1995.

Miếu Hoàng Cô là minh chứng sinh động của tín ngưỡng dân gian của cư dân Gò Tháp. Hoàng Cô được tương truyền là em gái vua Gia Long, sau khi bị quân Tây Sơn đuổi đánh đã chạy qua Gò Tháp và mất nơi đây. Người dân đã lập miếu thờ Tháp Cổ tự (còn có tên gọi là Chùa Tháp Linh). Hiện nay đây là một công trình kiến trúc Phật giáo, thờ Phật và các thần xen lẫn tín ngưỡng dân gian. Do nằm trong vùng đánh phá ác liệt qua hai cuộc kháng chiến, Tháp Cổ tự đã trải qua nhiều thời kỳ xây dựng khác nhau.

Đền thờ Thiên Hộ Vương và Đốc Binh Kiều là công trình kiến trúc thể hiện lòng biết ơn của người dân Nam bộ với hai vị anh hùng dân tộc đã hy sinh trong công cuộc đấu tranh đánh đuổi quân xâm lược tại vùng Đồng Tháp Mười.

Các di tích tâm linh – tín ngưỡng khác nhau qua nhiều thời kỳ cho thấy sự đan xen của nhiều cơ tầng văn hóa trong đời sống tín ngưỡng tâm linh của người dân vùng đất này. Gắn liền với các di tích tín ngưỡng – tâm linh là hai lễ hội nổi bật, thu hút khách từ nhiều địa phương đến với Gò Tháp trong những năm qua: lễ hội vía bà Chúa Xứ (15 tháng 3 âm lịch) và lễ hội tưởng niệm hai anh hùng dân tộc là Thiên Hộ Dương và Đốc Binh Kiều (15 tháng 11 âm lịch).

Với tất cả những tiềm năng đó, khu di tích Gò Tháp là một trong những điểm nhấn trọng tâm cho phát triển du lịch, đặc biệt là loại hình du lịch văn hóa của tỉnh Đồng Tháp. Mặc dù hiện nay, cơ sở hạ tầng còn nhiều hạn chế, nhưng khi hoàn thành quốc lộ N2, xuyên qua Gò Tháp thì khoảng cách từ huyện Tháp Mười với Thành phố Hồ Chí Minh sẽ còn khoảng 90 km, đây sẽ là thuận lợi rất lớn cho việc phát triển du lịch, đặc biệt là khai thác tiềm năng của khu di tích Gò Tháp.

2. Thực trạng khai thác du lịch

Chỉ từ năm 2003, các hoạt động du lịch tỉnh Đồng Tháp mới có nhiều bước chuyển với nhiều cơ chế, chính sách và chủ trương hỗ trợ. Là một trong những điểm nhấn về du lịch văn hóa của du lịch Đồng Tháp, tuy nhiên chúng ta vẫn chưa khai thác hết tiềm năng vốn có của khu di tích Gò Tháp. Cho đến nay, khu di tích Gò Tháp là điểm tham quan của hai loại đối tượng khách chủ yếu là tham quan học tập nghiên cứu và khách hành hương trong hai kỳ lễ hội.

Cảm nhận chung khi tìm hiểu về khu di tích Gò Tháp là du khách vẫn chưa thể có thâm nghiệm văn hóa sâu sắc khi tham quan khu di tích này, ngoại trừ đối tượng khách là khách tham quan học tập – nghiên cứu bởi lẽ nơi đây vẫn chưa có phòng trưng bày riêng các hiện vật được khai quật từ khu di tích. Chỉ cảm nhận bằng mắt thường những di chỉ khảo cổ (chỉ là lớp nền, các hiện vật đã được chuyển về Bảo tàng tỉnh để bảo quản và trưng bày) cùng với thuyết minh của hướng dẫn viên thì du khách vẫn chưa thấy hết được giá trị lịch sử, văn hóa, khảo cổ của các di tích. Do đó sức hút, cũng như độ hấp dẫn để du khách có thể quay trở lại là không cao.

Số lượng khách đến đông nhất khu di tích này là khách hành hương, tham dự hai kỳ lễ hội lớn vào tháng 3 và tháng 11 âm lịch. Với hai lễ hội tiêu biểu này, Gò Tháp đã tạo cho mình một “thương hiệu” riêng với tên gọi chung cho lễ hội này Lễ hội Gò Tháp.

Bảng 1: Số lượng khách trong hai kỳ lễ hội

STT	Năm	Số lượng khách (người)		
		Rằm tháng 3 Âm lịch	Rằm tháng 11. Âm lịch	Tổng
1	2005	83.000	122.500	205.500
2	2006	118.000	188.000	306.000
3	2007	93.500	163.200	256.700
4	2008	144.500	198.900	343.400
5	2009	153.500	201.500	355.000

Nguồn: Ban Quản lý Khu di tích Gò Tháp.

Tuy nhiên, theo số liệu và thông tin do Ban quản lý khu di tích cung cấp thì chúng ta vẫn chưa thu được nguồn lợi đáng kể từ khách du lịch hành hương. Vẫn chưa có nhiều các sản phẩm du lịch để có thể thu hút du khách ở lại dài ngày hơn tại Gò Tháp. Đặc biệt cơ sở hạ tầng dịch vụ để phục vụ cho đối tượng du khách này là rất ít. Do đó chúng ta vừa không thu được nguồn lợi kinh tế, vừa không tạo cảm giác hài lòng cho du khách lại vừa tạo sức ép rất lớn trong việc bảo vệ các di tích khảo cổ.

Thật đáng mừng là Ủy ban Nhân dân tỉnh và Sở Thể Thao – Văn Hóa và Du Lịch đã phê duyệt dự án xây dựng công trình bảo tồn, tôn tạo và phát huy giá trị di tích lịch sử và khảo cổ Gò Tháp thành Trung tâm lịch sử - văn hóa ở Đồng Tháp Mười với kinh phí 114 tỷ đồng, dự kiến thời gian hoàn thành vào năm 2012. Cùng với nó là đề án mở rộng Khu di tích với nhiều hạng mục đầu tư. Điều đó cũng nhằm mục đích khai thác các tiềm năng và thế mạnh vốn có để phát triển du lịch Gò Tháp.

Với khu di tích Gò Tháp, chúng ta cần quán triệt mục tiêu là cần đẩy mạnh việc bảo tồn các giá trị văn hóa để từ chính giá trị độc đáo đó chúng ta phát triển du lịch. Do đó không nên quá vội vàng trong việc đầu tư và triển khai các dự án để phát triển du lịch mà cần có sự tính toán một cách kỹ lưỡng và khoa học. Quan trọng là đầu tư cho việc bảo tồn các di tích, đặc biệt là các di tích khảo cổ cũng như quản lý một cách

hợp lý trong mùa du lịch lễ hội cao điểm để tránh việc làm ảnh hưởng đến các di chỉ khảo cổ bên cạnh.

3. Khó khăn – hạn chế

Việc khai thác chưa tương xứng với tiềm năng vốn có bởi nhiều nguyên nhân, tác động khác nhau. Qua quá trình khảo sát thực tế, chúng tôi cũng được Ban quản lý khu di tích chia sẻ những khó khăn – hạn chế trong việc phát triển du lịch tại đây.

- Việc triển khai các dự án phát triển khu di tích còn chậm bởi công tác đền bù giải tỏa. Có nhiều hộ dân chưa nhận tiền đền bù hoặc chỉ một phần đền bù họ đã có những hành động ngăn cản, chống đối.

- Hệ thống giao thông còn nhiều khó khăn, nên chưa tạo ra được sự hấp dẫn đối với các nhà đầu tư.

- Do ở vùng sâu vùng xa, nên việc thu hút nhân lực gặp nhiều khó khăn.

Sản phẩm du lịch chưa hấp dẫn. Chưa trưng bày văn hóa một cách đầy đủ nên đã hạn chế đối tượng du khách (chủ yếu là khách nghiên cứu), chưa có tính hấp dẫn du khách quay trở lại lần nữa.

Để hoạt động du lịch phát triển một cách bền vững, chúng ta cần xem xét và huy động hết khả năng tài về môi trường sinh thái, khả năng cung ứng về cơ sở hạ tầng, tiện nghi lẫn môi trường nhân văn – nghĩa là văn hóa xã hội của cộng đồng địa phương. Việc phát triển du lịch vội vàng khi chưa chuẩn bị các điều kiện trên sẽ không chỉ làm ảnh hưởng đến tâm lý của

du khách, khiến họ không hài lòng mà còn ảnh hưởng đến các di tích, các giá trị tại điểm du lịch. Với đặc thù riêng của khu di tích Gò Tháp, cần tính toán và có chiến lược đầu tư ưu tiên, có chọn lọc sao cho đảm bảo tốt nhất việc bảo tồn các giá trị văn hóa, đặc biệt là các di chỉ khảo cổ.

4. Một số giải pháp khai thác các giá trị văn hóa phát triển du lịch tại khu di tích Gò Tháp

4.1. Về đào tạo nguồn nhân lực

Cần có những chính sách đãi ngộ trong việc thu hút những cán bộ nhân viên có trình độ cao, đặc biệt thu hút nguồn nhân lực là cộng đồng địa phương. Theo số liệu của Ban quản lý khu di tích, hiện tại có tổng cộng 22 cán bộ nhân viên làm việc tại khu di tích, trong đó chỉ có 3 hướng dẫn viên. Với số lượng nhân sự như vậy, sẽ có rất nhiều khó khăn trong công tác phát triển du lịch tại đây.

Cần có những chương trình học tập, tham quan, trao đổi chuyên môn với những điểm du lịch tương đồng trong nước cho đội ngũ cán bộ - hướng dẫn viên tại khu di tích.

4.2. Về cơ sở vật chất

Chú ý cơ sở lưu trú phục vụ trong mùa du lịch cao điểm, việc xây dựng cần tính toán đến lợi ích của cộng đồng địa phương. Có như vậy, người dân mới cùng tham gia tích cực trong việc bảo vệ khu di tích để phục vụ tốt cho hoạt động du lịch.

Đặt các thùng rác tại các điểm du lịch. Có thể tiến hành ngay ở các điểm mà du khách hay đến như Miếu Bà, Thiên Hộ Dương... Khi đặt nên thiết kế hai dạng thùng rác để hình thành thói quen phân loại rác ngay từ đầu.

Xây dựng nhà vệ sinh, hiện tại hoàn toàn không có khu nhà vệ sinh cho du khách. Đây là một trong những nhu cầu cơ bản và có ảnh hưởng rất lớn đến sự thoải mái, hài lòng của du khách, nhưng vẫn chưa được chú ý trong rất nhiều các điểm du lịch tại nước ta.

- Việc xây dựng thùng rác, nhà vệ sinh còn là một trong những giải pháp góp phần vào việc bảo vệ các di tích trong khu di tích Gò Tháp, bởi lẽ việc xả rác và mất vệ sinh gần các điểm di tích sẽ gián tiếp tạo mầm mống cho các loại côn trùng gây hại đến các di tích khảo cổ trong khu di tích.

4.3. Về tổ chức khai thác, xây dựng sản phẩm du lịch

Du lịch nghiên cứu khảo cổ: với nhiều hiện vật và diện tích trải rộng, đây là thế mạnh rất lớn của khu du lịch Gò Tháp trong loại hình du lịch di tích khảo cổ. Nên có sự gắn kết với các trường đại học khu vực phía Nam trong việc đưa sinh viên chuyên ngành khoa học xã hội (Nhân học, Lịch sử, Khảo cổ học, Việt nam học, Văn hóa học,...) đi thực tế tại đây.

Qua khảo sát thực tế, những phân khu về di tích khảo cổ vẫn còn sơ sài và chưa có tính hấp dẫn với phần lớn du khách (chỉ có sức hút với đối tượng khách nghiên cứu). Để khai thác du lịch, tại đây nên xây dựng phòng trưng bày các hiện vật văn hóa Óc Eo khai quật tại khu Gò Tháp. Bên cạnh đó nên có các bảng in ảnh hình ảnh các hiện vật khảo cổ đã từng phát hiện. Điều đó làm nổi bật được giá trị văn hóa, lịch sử và làm cho du khách có được những thâm nghiệm văn hóa sâu sắc.

Chú ý: Là các di tích khảo cổ nằm gần với hai di tích tín ngưỡng tâm linh, là nơi rất đông khách đến tham dự lễ hội do đó khả năng tác động là rất lớn. Do đó cần có phương án xây dựng khu vực hàng rào xung quanh và có người quản lý trong những ngày cao điểm của lễ hội để tránh làm hư hại.

Khi quy hoạch, cần tính đến sức tải để không ảnh hưởng đến môi trường sinh thái. Cần sự giám sát và quản lý chặt chẽ của các cơ quan chức năng trong quá trình thực hiện các dự án.

Trong dự án về việc mở rộng khu di tích, đa dạng hóa các loại hình du lịch, trong đó có khu vui chơi giải trí, dự án có trình bày ý tưởng mô hình Khu nuôi động vật

hoang dã với mục đích “khu nuôi thú hoang dã 30ha, vừa tham quan biểu diễn thú vừa chế biến thức ăn”. Đây thiết nghĩ là một ý tưởng hay nhưng chưa hoàn toàn hợp lý bởi lẽ việc chế biến thức ăn từ thịt các động vật hoang dã tại ngay khu du lịch sẽ không có tính giáo dục về ý thức bảo vệ các động vật hoang dã cho du khách. Yêu cầu cần thiết của du lịch bền vững, đặc biệt là loại hình du lịch sinh thái là phải nâng cao ý thức bảo vệ các nguồn tài nguyên thiên nhiên, đặc biệt là động vật hoang dã.

4.4. Về công tác nghiên cứu

Trong công tác bảo tồn các giá trị khảo cổ thì cần nghiên cứu khảo sát để thấy được tổng thể khu di tích khảo cổ. Việc khảo sát và khai quật cần có kế hoạch toàn diện. Đặc biệt chú ý đến các biện pháp kỹ thuật để bảo tồn ngay từ khi khai quật.

Công bố, xuất bản các tài liệu nghiên cứu về các giá trị khảo cổ - văn hóa một cách chính xác, đầy đủ dưới dạng sách, đĩa, các tập gấp và tạp chí. Các ấn phẩm này có thể bán tại các điểm du lịch vì du khách chọn các tour du lịch văn hóa thường có nhu cầu cao về việc mua các ấn phẩm văn hóa tại địa phương. Các ấn phẩm cần được biên soạn cả bằng tiếng Việt lẫn tiếng Anh để phục vụ rộng rãi hơn cho các đối tượng khách là người nước ngoài.

Cần có sự phối hợp, hợp tác đồng bộ của ban ngành các cấp để có những số liệu báo cáo đúng thực tế, là cơ sở khoa học chắc chắn trong việc nghiên cứu.

Nghiên cứu để tính được sức tải của môi trường, đặc biệt là du lịch lễ hội hành hương không làm ảnh hưởng đến các di tích khảo cổ.

4.5. Về thẩm định các dự án đầu tư

Về các dự án đầu tư: Ngày 21/01/2000 UBND tỉnh Đồng Tháp đã phê duyệt quy hoạch chi tiết khu di tích lịch sử văn hóa diện tích 300 héc ta để từng bước thực hiện các hạng mục công trình bao gồm khu dịch vụ, khu nuôi thú hoang dã Đồng Tháp

Mười, khu di tích bảo tồn bảo tàng, khu sinh thái... Cần sự đầu tư tập trung, nên có hạng mục đầu tư được khuyến khích, ưu tiên, chú ý khu di tích bảo tồn bảo tàng, bởi lẽ nếu không làm kịp thời thì các di chỉ khảo cổ sẽ bị ảnh hưởng do điều kiện thời tiết, do khách hành hương đến rất đông trong những ngày lễ hội hàng năm vào tháng 3 và tháng 11 có thể làm hư hại đến di tích.

Chú ý công tác giám sát tính khả thi của các dự án đầu tư thực hiện theo mô hình xã hội hóa.

Cần giải quyết thỏa đáng việc đền bù các hộ dân nằm trong khu vực giải tỏa để bảo tồn và phát triển khu di tích. Chú ý đảm bảo vai trò và quyền lợi của người dân địa phương trong việc tham gia các hoạt động du lịch.

Khu di tích Gò Tháp chứa đựng nhiều giá trị văn hóa, lịch sử, khảo cổ quan trọng. Việc khai thác các giá trị văn hóa ấy một cách khoa học, hợp lý sẽ tạo ra điểm nhấn quan trọng cho du lịch văn hóa của tỉnh Đồng Tháp, góp phần vào việc phát huy các giá trị văn hóa cũng như đóng góp các lợi ích thiết thực cho kinh tế.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Hữu Hiếu - chủ biên (2005), *Võ Duy Dương với Đồng Tháp Mười*, Trẻ - Tạp chí Xưa và Nay, TP. HCM.
2. Võ Sĩ Khải (2002), *Văn hóa đồng bằng Nam Bộ (di tích kiến trúc cổ)*, KHXH, TP. HCM.
3. Võ Trần Nhã – chủ biên (1992), *Gửi người đang sống – Lịch sử Đồng Tháp Mười*, TP. HCM, TP. HCM.
4. Ban quản lý Khu di tích Gò Tháp, *Tài liệu khoa học về Khu di tích Gò Tháp*, Lưu hành nội bộ.
5. Ban quản lý Khu di tích Gò Tháp (2009), *Báo cáo cung cấp thông tin và số liệu du lịch*, Lưu hành nội bộ.
6. UBND tỉnh Đồng Tháp (2009), *Dự án Bảo tồn và phát triển vùng du lịch*

kết hợp phát triển du lịch sinh thái khu sinh thái Gò Tháp – tỉnh Đồng Tháp, Lưu hành nội bộ.

7.TS. Nguyễn Thị Hậu, *Khu di tích Gò Tháp (Đồng Tháp) trong bối cảnh văn hóa*

Óc Eo, bài viết trên trang web: www.vannghesongcuulong.org.

8.TS. Nguyễn Thị Hậu (2007), *Đi và tìm trong Đất*, Thanh Niên, TP. HCM.